

VENDIM
Nr. 611, datë 17.10.2018

**PËR FINANCIMIN E PROJEKTIT “DIASPORA PËR ZHVILLIM” DHE ZBATIMIN E TIJ
NGA FONDI SHQIPTAR PËR ZHVILLIMIN E DIASPORËS**

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të ligjit nr. 9936, datë 26.6.2008, “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, të ligjit nr. 109, datë 30.11.2017, “Për buxhetin e vitit 2018”, të ndryshuar, dhe të shkronjës “b”, të pikës 1, të nenit 7, të ligjit nr. 32/2018, “Për Fondin Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës”, me propozimin e ministrit të Shtetit për Diasporën, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Financimin nga buxheti i shtetit të projektit “Diaspora për zhvillim”, me kohëzgjatje 36 (tridhjetë e gjashtë) muaj, me fond total prej 100 590 600 (njëqind milionë e pesëqind e nëntëdhjetë mijë e gjashtëqind) lekësh, sipas projektit bashkëlidhur.

2. Fondi prej 100 590 600 (njëqind milionë e pesëqind e nëntëdhjetë mijë e gjashtëqind) lekësh ndahet, si më poshtë vijon:

a) Për pjesën e mbetur të vitit 2018, të vihet në dispozicion fondi prej 4 078 811 (katër milionë e shtatëdhjetë e tetë mijë e tetëqind e njëmbëdhjetë) lekësh;

b) Për vitin 2019, të vihet në dispozicion fondi prej 44 901 844 (dyzet e katër milionë e nëntëqind e një mijë e tetëqind e dyzet e katër) lekësh;

c) Për vitin 2020, të vihet në dispozicion fondi prej 32 367 559 (tridhjetë e dy milionë e treqind e gjashtëdhjetë e shtatë mijë e pesëqind e pesëdhjetë e nëntë) lekësh;

ç) Për vitin 2021, të vihet në dispozicion fondi prej 19 242 386 (nëntëmbëdhjetë milionë e dyqind e dyzet e dy mijë e treqind e tetëdhjetë e gjashtë) lekësh.

3. Shuma e parashikuar në projekt për vitin 2018, prej 4 078 811 (katër milionë e shtatëdhjetë e tetë mijë e tetëqind e njëmbëdhjetë) lekësh, do të përballohet nga pakësimet e fondeve buxhetore, të miratuara në buxhetin e vitit 2018 dhe të papërdorura, për Agjencinë Kombëtare të Diasporës.

4. Për vitin 2019, të parashikohet si zë i veçantë në buxhetin e shtetit, për Fondin Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës, projekti “Diaspora për zhvillim”, me kohëzgjatje 36 (tridhjetë e gjashtë) muaj, me vlerë prej 96 511 789 (nëntëdhjetë e gjashtë milionë e pesëqind e njëmbëdhjetë mijë e shtatëqind e tetëdhjetë e nëntë) lekësh.

5. Ky projekt do të zbatohet nga Fondi Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës.

6. Fondi total prej 100 590 600 (njëqind milionë e pesëqind e nëntëdhjetë mijë e gjashtëqind) lekësh të transferohet në formë granti, me përfutues Fondin Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës, në llogari bankare, në bankë të nivelit të dytë.

7. Ngarkohen Ministria e Financave dhe Ekonomisë, ministri i Shtetit për Diasporën dhe Fondi Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Edi Rama

INTEGRIMI I DIASPORËS
DIASPORA PËR ZHVILLIM
FONDI SHQIPTAR I ZHVILLIMIT PËR DIASPORËN
DHE
MINISTRI I SHTETIT PËR DIASPORËN
PARAQESIN
DIASPORA PËR ZHVILLIM
PROPOZIMI I PROJEKTIT
Shtator 2018

Titulli i projektit: Integrimi i diasporës/ diaspora për zhvillim

Metodologjia e zbatimit: Bashkëpunim ndërmjet qeverisë dhe diasporës

Të dhënat zyrtare tregojnë se numri i përgjithshëm i popullsisë me origjinë shqiptare në botë (duke përfshirë edhe pasardhësit e tyre) është afërsisht 4.5 milionë, ndërsa mbi një e treta e kësaj popullsie jeton jashtë vendit. Shumica e tyre mbajnë një lidhje të fortë emocionale, financiare dhe familjare me

Shqipërinë. Ata janë të mirintegruar në vende, si: Italia, Greqia dhe SHBA-ja, dhe kanë një potencial e gatishmëri për të kontribuar në zhvillimin e atdheut të tyre.

Megjithatë, ndërveprimi me ta është sporadik dhe i pastrukturuar. Diaspora rrallë herë përfshihet ose merret në konsideratë në hartimin e politikave ose në proceset vendimmarrëse. Si rrjedhojë, kapitali intelektual i vlefshëm dhe kontributi i mundshëm i diasporës, që mund të ndihmojë në adresimin e sfidave të vendit ose në promovimin e Shqipërisë në nivel global, mbetet kryesisht i pashfrytëzuar.

Qëllimi i përgjithshëm i projektit është të nxisë zhvillimin social-ekonomik e kulturor brenda dhe jashtë Republikës së Shqipërisë, nëpërmjet promovimit, inkurajimit dhe nxitjes së prirjeve filantropike dhe investimeve të diasporës, me qëllim përmirësimin e jetesës dhe rritjen e angazhimit.

Kjo do të arrihet përmes realizimit të objektivave specifike:

1. FSHZHD-ja në bashkëpunim me ministrin e Shtetit për Diasporën (MSHD) dhe institucionet qeveritare, përdorin dhe zhvillojnë më tej instrumentet e tyre për të lidhur, shkëmbyer dhe për t'u angazhuar në mënyrë aktive me pjesëtarët e diasporës dhe organizatave jashtë vendit.

2. Transferimin e njohurive dhe të aftësive të anëtarëve të Diasporës nëpërmjet krijimit të rrjeteve në diasporë, si dhe realizimin e investimeve të përbashkëta me aktorët e sektorit privat në Shqipëri, duke kontribuar në mënyrë direkte në rigjallërimin e tregut të punës.

SFIDAT E ZHVILLIMIT

1. Konteksti

1.1 Përshkrim i gjendjes në vend:

- Sfida e ndërlikuar e zhvillimit
- Kompleksiteti i situatës në raport me integrimin në BE;
- Arritjet socio-ekonomike, duke përfshirë rritjen ekonomike dhe stabilitetin makro-ekonomik;
- Popullsia shqiptare ka pësuar rënie (2.8 milionë në regjistrimin e fundit nga 3.2 në 2001-shin) dhe një e treta jeton jashtë territorit të Shqipërisë;
- Vendi mbetet një nga më të varfrit në Evropë me papunësi shumë të lartë, kryesisht të rinjtë (sidomos të arsimuarit) dhe gratë;
- Tregu i punës është i hapur për punë me aftësi të ulëta, kryesisht në sektorin e ndërtimit dhe shërbimeve (si p.sh., kompanitë *call center* për të rinjtë);
- Domosdoshmëria e rritjes së *brain gain* (fitimit të trurit) kundrejt *brain drain* (largimit të trurit).

Shqipëria vazhdon të ballafaqohet me sfida të ndërlikuara të zhvillimit, duke përfshirë rënien ekonomike, varfërinë në rritje dhe pabarazitë socio-ekonomike, pavarësisht progresit të bërë gjatë viteve të zgjatura të tranzicionit.

Në Shqipëri, politikat publike ndaj diasporës deri tani janë ndikuar nga komuniteti i donatorëve dhe OJQ-të. Në vitin 2004, Shqipëria miratoi “Strategjinë Kombëtare të Migracionit 2005–2010” për menaxhimin e migrimit në mënyrë sa më të efikase. Ai ishte dokumenti i parë, që provoi të përfshijë interesat e shqiptarëve brenda dhe jashtë vendit në profilin e një politike shtetërore. Strategjia e parë shqiptare për migrimin e vitit 2004 kërkonte, që Shqipëria të konsiderohej vend i aftë për menaxhimin e rrjedhave të migrimit. Ajo u përgatit me financim të BE-së dhe përkrahur nga IOM-i. Pavarësisht dëshirës, synimi kishte pak të bënte me zhvillimin ekonomik të vendit. Në vitin 2018 u miratua rishtazi “Strategjia kombëtare për diasporën 2018–2024 dhe plani i veprimit” një aset për zhvillimin e Shqipërisë dhe për të rivendosur lidhjet me diasporën në mënyrë institucionale. Strategjia nxit zhvillimin e politikave shtetërore për përfshirjen dhe kontributin e komuniteteve shqiptare jashtë vendit në zhvillimin socio-ekonomik dhe politik të Shqipërisë.

Në kuadër të kësaj strategjie janë ngritur dy institucione për diasporën: Agjencia Kombëtare e Diasporës dhe Fondi i Zhvillimit Shqiptar për Diasporën.

1.2 Analiza e specifikave të sektorit

Lidhja e Diasporës me Shqipërinë

Shumica e migrantëve, pavarësisht largimit nga vendi, mbajnë një lidhje të fortë emocionale, financiare dhe familjare me Shqipërinë. Në të njëjtën kohë, komunitetet e diasporës, kryesisht janë të mirintegruara në vendet pritëse, me potencial dhe gatishmëri për të kontribuar në zhvillimin e atdheut të tyre. Sidoqoftë, te brezat e rinj të anëtarëve të diasporës vërehet dobësimi i lidhjes dhe i ndjenjës së përkatësisë me atdheun e tyre.

Qeveria e Shqipërisë dhe disa organe të qeverisjes vendore përpiqen të krijojnë lidhje, të informojnë dhe angazhojnë diasporën por ky ndërveprim mbetet sporadik dhe i pastrukturuar. Diaspora rrallë herë përfshihet ose merret në konsideratë në hartimin e politikave ose në proceset vendimmarrëse. Si rrjedhojë, kapitali intelektual i vlefshëm dhe kontributi i mundshëm i diasporës, që mund të ndihmojë në adresimin e sfidave të vendit ose në promovimin e Shqipërisë në nivel global, mbetet kryesisht i

pashfrytëzuar.

Nevojitet krijimi i komunikimit të posaçëm dypalësh dhe përforsimi i urave aktuale të komunikimit, për të nxitur lidhjen e diasporës dhe për të forcuar besimin e saj në institucionet e vendit. Mjetet e ndryshme të informimit dhe të komunikimit, si: kompjutera, internet, televizion, radio, media sociale etj. janë një mjet organik me anë të të cilit institucionet mund të mundësojnë angazhimin e diasporës në zhvillimin e vendit. Sidoqoftë, përvoja e vendeve të tjera tregon nevojën për një komunikim të strukturuar qeveritar dhe hartimin e strategjive konkrete për lokalizimin dhe nisjen e bashkëpunimit me të.

Politikat për diasporën dhe mjedisi institucional

Pavarësisht rritjes së ndërgjegjësimit të institucioneve mbi rëndësinë e angazhimit të diasporës, mbetet akoma shumë për sa i përket zbatimit të një plani konkret veprimi që të synojë angazhimin e diasporës në proceset e zhvillimit:

- Rritja/zbatimi i rolit të FSHZHD-së;
- Politika për Angazhimin e Diasporës në Zhvillimin e Shqipërisë, për të:
- Vendosur një vizion të qartë;
- Përcaktuar prioritetet ose mënyrat për t'u lidhur dhe për të angazhuar diasporën në zhvillimin e atdheut:
- Të përcaktojë një udhërrëfyes që tregon se si vendi synon të punojë për t'u angazhuar me diasporën e saj;
- Të përshkruajë çështjet që duhen trajtuar, qëllimet dhe prioritetet strategjike, palët e interesit, programet/fushat e ndërhyrjes, strukturat institucionale, proceset konsultative etj., duke përcaktuar kështu kornizën më të gjerë për angazhimin e diasporës;
- Të fokusohet në forcimin e strukturave institucionale dhe të politikave me qëllim lidhjen e migracionit me zhvillimin.

Duke pasur parasysh strukturën e re administrative të vendit dhe faktin se institucione të ndryshme në nivele të ndryshme qeverisjeje kanë kompetenca në lidhje me angazhimin e diasporës, ka nevojë për koordinim brenda-ndërinstitucional dhe përfshirje tërësore të qeverisë.

Ministri i Shtetit për Diasporën është caktuar me përgjegjësi për të drejtuar ndërveprimin me diasporën, në bashkëpunim të ngushtë me institucionet e tjera relevante.

Institucionet, në të gjitha nivelet e qeverisjes, nuk kanë struktura të posaçme për të ndarë përgjegjësinë për çështjet e diasporës brenda administratës, si dhe njohuritë bazë dhe mjetet për të përfshirë në mënyrë proaktive diasporën në zhvillimin e vendit.

Nuk është bërë asnjë përpjekje për të përfshirë diasporën në struktura strategjike në nivel rajonal apo lokal.

Shërbimet publike përkatëse për diasporën (zyra e këshillimit *online e-consular*)

Koncepti i shërbimeve *online e-consular* duhet të përforsohet nëpërmjet mjeteve të informimit dhe komunikimit publik, në një mënyrë dinamike /proaktive, të besueshme, të shpërndarë në të gjithë diasporën, e udhëhequr nga MSHD-ja dhe organet e tjera shtetërore në shërbim të diasporës.

Kontributi i zhvillimit të diasporës përmes transferimit të përvojës dhe të eksperiencës së suksesshme

Edhe pse nuk disponohen të dhëna të plota në lidhje me nivelin arsimor të diasporës, të dhënat e pjesshme tregojnë se niveli arsimor i diasporës është i lartë, duke krijuar një potencial të konsiderueshëm në aspektin e kapitalit njerëzor dhe të transferimit të njohurive. Shembulli i fenomenit të largimit të "trurit" drejt Kanadasë.

Veçanërisht, pjesa e nivelit shkencor të kapitalit njerëzor të diasporës është e interesuar të kontribuojë, duke besuar se ata mund të kenë një ndikim pozitiv në progresin e vendit, siç ishte rasti me programin *Brain Gain*.

Megjithatë, pavarësisht nga iniciativat sporadike të institucioneve, individëve dhe organizatave të diasporës, mungojnë mekanizmat e qëndrueshëm për transferimin e njohurive të diasporës për zhvillimin e vendit.

Kontributi ekonomik i diasporës në zhvillimin e Shqipërisë

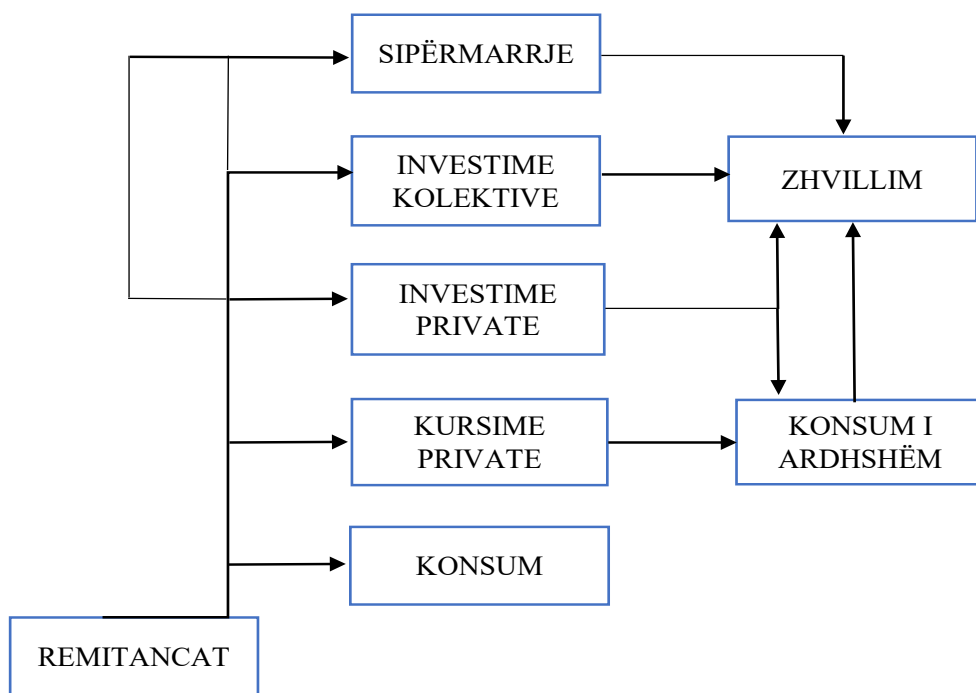
Kontributi ekonomik i diasporës bazohet në financa (remitancat, kursimet, investimet) dhe burimet njerëzore. Vetëm migrantët e diasporës vlerësohen në një vlerë të lartë të PBB-së së Shqipërisë. Për më tepër, kursimet e diasporës, të depozituara në vendet pritëse, janë disa herë më të larta se sa shumica e remitancave.

Përtej rolit të tyre si dërgues të remitancave, diaspora, gjithashtu, mund të nxisë investimet e tregtisë dhe investimet e huaja direkte, të krijojë biznese dhe të nxisë sipërmarrjen, pasi shumica e migrantëve, përveç qëllimit për arsimim të mirë, janë, gjithashtu, ekonomikisht aktivë. Statistikat dhe hulumtimet

tregojnë se niveli i punësimit të popullsisë në moshë pune në diasporë tejkalon mesatarisht 80% (sektorët e punësimit janë kryesisht ndërtimi, shërbimet/turizmi dhe sektori i prodhimit, që ndryshojnë në vende të ndryshme pritëse).

Në këtë drejtim është e nevojshme që të ardhurat e migrantëve të mund të kanalizohen drejt institucioneve të mikrofinancës, me qëllim përdorimin sa më efikas të tyre. Bankarizimi i migrantëve në diasporë dhe familjeve të tyre në vendlindje duhet të shoqërohet me bankarizimin e remitancave dhe ofrimin e produkteve të dedikuara për të ulur shfrytëzimin e tyre vetëm për konsum dhe për të nxitur funksionin kolektiv të remitancave që do të thotë financim të projekteve solidare në komunitetin e origjinës me impakt direkt në mirëqenien sociale.

DIMENSIONET E REMITANCAVE

Edhe pse 32% e diasporës në mbarë botën kanë investuar ose dëshirojnë të investojnë në vendet pritëse, vetëm 3% e tyre kanë investuar në Shqipëri, kryesisht në ndërmarrjet mikro, të vogla dhe të mesme në sektorët e mëposhtëm: me shumicë (duke përfshirë dyqanet, bare dhe kafene), pasuri të patundshme, prodhim, bujqësi dhe turizëm. Kjo është për shkak të besimit të pamjaftueshëm në institucionet vendëse, inekzistencës ose pafuqisë së organizatave të biznesit të diasporës në vendet pritëse me potencial të lartë të shkëmbimeve ekonomike, si dhe mjedisit të pafavorshëm të biznesit dhe kontakteve të dobëta midis bizneseve të diasporës dhe kompanive në Shqipëri.

Nga ana tjetër, është inkurajuese që diaspora të jetë e gatshme të iniciojë ose të zgjerojë investimet në Shqipëri, kryesisht në vendlindjet e tyre. Megjithatë, potencialet e tyre në drejtim të nxitjes së konkurrencës dhe të rritjes së tregut të kompanive shqiptare ende duhet të hulumtohen, veçanërisht nëpërmjet lehtësimit të marrëdhënieve mes tregtarëve, duke përfshirë edhe qeverisjen lokale.

Organet qeverisëse, së bashku me sektorin privat, duhet të:

- Identifikojnë mundësitë ekonomike;
- Përmirësojnë strukturat administrative;
- Japin mbështetje nëpërmjet këshillimit dhe orientimit, si dhe ofrimin e stimuljeve për të siguruar ndërmjetësimin e investimeve nga diaspora.

Sa u përket të rinjve nga diaspora, ata, gjithashtu, tregojnë interes për të kontribuar në zhvillimin e atdheut të tyre nëpërmjet pjesëmarrjes në tregun e punës, duke filluar një biznes, duke dërguar remitanca, duke krijuar lidhje biznesi me kompanitë në Shqipëri dhe duke ofruar konsultime falas kolegëve dhe kompanive në vendlindje.

Organizatrat dhe rrjetet e diasporës

Diaspora sot ka një aftësi në rritje për t'u organizuar në rrjete që mund të bëhen strategjike dhe të rëndësishme brenda arenës së zhvillimit. Sipas të dhënave të MEPJ-së, ka shumë shoqata ose rrjete të diasporës në mbarë botën, me objektiva arsimorë, kulturorë, shkencorë, biznesi, sporti dhe organizata fetare.

Midis këtyre organizatave apo rrjeteve, ekzistojnë shoqata të shumta në vendbanimet e diasporës, me një lidhje të fortë me vendin e tyre të origjinës. Në shumë raste, organizatat e diasporës në vendet pritëse janë të ndara në grupe të ndryshme etnike.

Organizatat tregtare dhe rrjetet e diasporës janë mjaft të dobëta, joformale dhe të shkëputura nga bizneset në Shqipëri. Nevojiten më shumë përpjekje për të forcuar kapacitetet dhe për të mobilizuar organizatat tregtare të diasporës, pajisjen e tyre me dijen, databazat e të dhënave ekonomike dhe mjetet e nevojshme, në mënyrë që ata të bëhen urë lidhjeje midis interesave të diasporës dhe bizneseve vendëse. Përpjekje të tilla duhet të fillojnë duke u dhënë prioritet organizatave dhe shoqatave të biznesit në vendet pritëse me tregtarë të mëdhenj të diasporës dhe potencialeve për bashkëveprim tregtar të suksesshëm.

1.3 Palët e interesit që nxisin dhe kufizojnë ndryshimin (analiza e palëve të interesuara)

Angazhimi i diasporës në zhvillimin e brendshëm kërkon përpjekje të bashkërenduara nga një numër aktorësh institucionalë, nga palët e interesuara joqeveritare dhe ato të sektorit privat, të cilat mund të nxisin ose të përmbajnë ndryshime pozitive. Pasqyra e mëposhtme hartëzon dy aktorë me ndikim që mund ta çojnë përpara procesin, si dhe ata që kanë potencial për të penguar progresin.

Ministri i Shtetit për Diasporën është ndër aktorët kyç institucional, të mandatuar me përgjegjësinë për të drejtuar ndërveprimin me diasporën dhe, në koordinim me të gjithë homologët përkatës, të udhëheqë zhvillimin e politikave, strategjive dhe shërbimeve relevante. MSHD-ja është një aktor i fuqishëm i angazhuar, i cili ka një forcë shtytëse në këtë fushë. Ky rol mund të përforcohet më tej, duke forcuar kapacitetin e tij njerëzor dhe organizativ, veçanërisht, të sektorit për emigracionin, si dhe pozicionimin e tij si institucion i frontit të parë për drejtimin e politikave, strategjive dhe koordinimin e angazhimit të diasporës në vend. Për më tepër, MSHD-ja ka mundësi të rëndësishme për të nxitur përkushtimin politik për veprimet në këtë fushë.

Përveç MSHD-së, **institucionet e tjera të nivelit shtetëror** do të vazhdojnë të luajnë një rol të rëndësishëm, veçanërisht, në drejtim të hartimit dhe të zbatimit të politikës të diasporës, strategjisë dhe planit të veprimit, krijimit të mjedisit të përshtatshëm për angazhimin e diasporës dhe kontributit në zhvillimin e vendit (p.sh., Ministria e Punëve të Jashtme, përgjegjëse për politikën e jashtme dhe ndërveprimin me diasporën, duke përfshirë ambasadat dhe konsullatat, Ministria e Brendshme, e Shëndetësisë, e Arsimit dhe Ekonomisë, përgjegjëse për shtetësinë dhe koordinimin në fushat e kujdesit të shëndetit, mirëqenies sociale, shkencës dhe edukimit, punës dhe punësimit, kulturës, sportit dhe zhvillimit ekonomik dhe ndër të tjera, Agjencia për Promovimin e Investimeve të Huaja, Instituti i Statistikave, Banka Qendrore me kompetenca të lidhura me politikën monetare, remitancat dhe kursimet, Agjencia për Punë dhe Punësim, Drejtoria për Planifikim Ekonomik dhe Dhomat e Tregtisë).

Anëtarët e diasporës në nivel global, gjithashtu, shihen si një forcë shtytëse, duke pasur parasysh se kushtet e përgjithshme janë vendosur nga qeveria e Shqipërisë dhe retorika dhe perceptimi i përgjithshëm midis njerëzve dhe institucioneve në Shqipëri për rolin dhe kontributin e diasporës kanë ndryshuar. Potenciali i diasporës mund të zhblokohet vetëm nëse ekzistojnë mekanizma adekuatë të angazhimit, nëse organizatat dhe organet e përfaqësimit të tyre forcohen për t'u bërë pjesë e një marrëdhënieje të besueshme mes diasporës, institucioneve dhe publikut më të gjerë në vend.

Përveç kësaj, **Ambasadat dhe konsullatat e Shqipërisë në vendet e përzgjedhura** do të kenë një rol të rëndësishëm në procesin e konsolidimit, themelimit dhe forcimit të trupave përfaqësues të diasporës, duke mbështetur edhe hartëzimin e diasporës dhe promovimin e mundësive të transferimit të njohurive.

Organizatat dhe shoqatat e diasporës përfaqësojnë zërin e anëtarëve të diasporës në vendet pritëse dhe mund të luajnë një rol të rëndësishëm në proceset strategjike të vendimmarrjes në Shqipëri, si dhe të nxisin iniciativë të çmuara në ndërveprimin social, ekonomik dhe intelektual ndërmjet diasporës dhe Shqipërisë. Ndërsa ata, në përgjithësi, kanë lidhje të ngushta me atdheun e tyre, angazhimi i tyre deri më tani është përqendruar kryesisht në aktivitetet kulturore, arsimore dhe humanitare. Sidoqoftë, gjithnjë e më shumë, organizatat e diasporës kanë filluar të përqendrohen në potencialet e zhvillimit ekonomik. Për më tepër, ata shpesh përballen me sfida për sa u përket organizimit dhe përfaqësimit të tyre, si edhe kapacitetit. Kështu që, në mënyrë efektive të luajë rolin e një faktori lidhës në një periudhë afatgjatë, organizatat e diasporës duhet të konsolidohen dhe të forcohen. Në këtë proces, organizatat e diasporës duhet, gjithashtu, të shohin një mbështetje të vërtetë dhe të besueshme nga institucionet në Shqipëri, të cilat, gjithashtu, do të kontribuonin në ndërtimin e besimit dhe motivimin e veprimeve të tyre të mëtejshme, të cilat shpesh bazohen plotësisht në një angazhim vullnetar për të mbështetur atdheun e tyre.

Platforma e fondit shqiptar të zhvillimit të diasporës si organi i përfaqësimit digjital, i cili, gjithashtu, mund të kontribuojë në aktivitete, të tilla si hartëzimi i profesionistëve në diasporë, krijimi i rrjetit të grave

në diasporë dhe ngritja e mekanizmit të transferimit të njohurive, si dhe përthithja e investimeve nëpërmjet platformës “Si të krijosh një biznes”.

Sektori privat në Shqipëri (duke përfshirë bizneset, organizatat dhe rrjetet e tyre) shihet, gjithashtu, si një nxitës i fuqishëm i ndryshimit. Bizneset tashmë njohin potencialet e diasporës kur bëhet fjalë për avancimin e sipërmarrjes dhe zhvillimin e biznesit.

Ekzistojnë shembuj të shumtë që ilustrojnë kontributin e diasporës në zhvillimin e sektorit privat në Shqipëri, përmes transferimit të njohurive, investimeve ose promovimit të eksporteve (si, p.sh., në sektorin e IT-së, turizmit apo industrive të orientuara nga eksporti).

Për këtë arsye, forcimi i ndërveprimit me bizneset e diasporës përmes lehtësimit më të besueshëm nga institucionet në të gjitha nivelet qeverisëse dhe nxitjet e synuara mund të çlirojnë më tej potencialin e sektorit privat për të kontribuar në zhvillimin ekonomik dhe krijimin e vendeve të punës.

Në këtë kontekst, një rol të rëndësishëm duhet të luajnë institucionet dhe organizatat mbështetëse të zhvillimit ekonomik në Shqipëri, si dhomat e tregtisë, agjencitë për nxitjen e investimeve, agjencitë e zhvillimit lokal dhe rajonal, parqet teknologjike dhe përsheptuesit e biznesit. Ato kanë qenë gjithnjë e më aktive dhe do të jenë të dobishme në lehtësimin e shkëmbimit *business-to-business* ndërmjet diasporës dhe kompanive vendëse, si dhe në mbështetjen e iniciativave të zhvillimit ekonomik dhe të punësimit.

Duke pasur parasysh natyrën, interesin profesional, akumulimin e njohurive dhe përvojave në zhvillimin ekonomik dhe nxitjen e investimeve, ato shihen si drejtuese të ndryshimit; megjithatë, me zbatimin e perspektivës së diasporës në punën e tyre.

Mediat mund të luajnë një rol të rëndësishëm në rritjen e ndërgjegjësimit të publikut mbi potencialin e diasporës dhe kontributin në zhvillimin e vendit. Ato janë, gjithashtu, një kanal i fuqishëm për shtrirjen e qeverisë në diasporë, duke kontribuar potencialisht në lidhjen më të fortë midis diasporës dhe Shqipërisë.

1.4 Lidhje me strategjitë dhe kuadrin kombëtar dhe ndërkombëtar

Në kuadrin e lidhjes së migracionit me zhvillimin, duke përfshirë angazhimin e diasporës, kryesisht si një koncept i orientuar drejt zhvillimit, projekti ka një rëndësi të madhe për nevojat aktuale strategjike të Shqipërisë, veçanërisht, ato që lidhen me trajtimin e papunësisë së lartë dhe nxitjen e rritjes ekonomike:

- Projekti do të kontribuojë në arritjen e objektivave strategjike për Shqipërinë, siç janë përkrahja në strategjitë e shumta në mënyrë specifike në drejtim të rritjes ekonomike dhe krijimit të vendeve të punës.

- Projekti, gjithashtu, do të kontribuojë drejtpërdrejt në realizimin e Strategjisë kombëtare të diasporës dhe planit të saj të veprimit 2018–2024, më konkretisht, qëllimit të tij strategjik lidhur me forcimin e kapaciteteve institucionale për të lidhur migracionin me zhvillimin.

- Duke pasur parasysh ndërmarrjen aktuale të qeverisë së Shqipërisë për të zhvilluar **politikën e angazhimit të diasporës**, projekti në fakt do të operacionalizojë dokumentin e politikave, duke mbështetur strategjinë dhe planin e veprimit, si dhe duke zhvilluar një kuadër monitorimi dhe vlerësimi.

- Projekti është i rëndësishëm për **Strategjinë e Evropës Juglindore 2020**, si dhe për **Agjendën e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm 2030**.

Ai kontribuon në arritjen e:

OZHQ 8. *“Promovimi i rritjes ekonomike afatgjatë, përfshirëse dhe të qëndrueshme, punësimit të plotë dhe produktiv dhe punës së denjë për të gjithë”.*

OZHQ 9. *“Ndërtimi i infrastrukturës përshtatëse, promovimi i industrializimit gjithëpërfshirës e të qëndrueshëm dhe nxitja e inovacionit”.*

OZHQ 10. *“Reduktimi i pabarazisë së të ardhurave brenda dhe midis vendeve”.*

- Ndërhyrja kontribuon në negociatat e BE-së, kapitulli 20, *“Bizneset dhe politika industriale”* nga pikëpamja e rritjes së konkurrencës së sektorit privat, inkurajimit të një mjedisi të favorshëm për biznesin, si dhe lehtësimin e investimeve të huaja.

2. MËSIMET E NXJERRA DHE INFORMACIONE RRETH PROJEKTIT BAZUAR NË PROJEKTE TË NGJASHME NË SHTETE TË TJERA

2.1 Rezultatet kryesore nga projekti pilot në Bosnjë dhe Hercegovinë

Faza pilot e projektit, *Integrimi migrator dhe zhvillimi në politikat relevante, planet dhe veprimet* në BH-së i zbatuar gjatë periudhës 2013–2015, u financua nga qeveria e Zvicrës dhe implementohet nga UNDP-ja në partneritet me MHRR-në. Partnerë të tjerë përfshinin ministritë përkatëse të nivelit shtetëror dhe të entiteteve, 10 qeveri lokale, diasporën dhe akademizmin.

Si rezultat i Projektit, për herë të parë në praktikën planifikuese të BH-së, aspekti i **angazhimit të diasporës dhe i kontributit në zhvillimin lokal u fut në strategjitë zhvillimore lokale** të 10 qeverive lokale partnere: Jajce, Ključ, Laktaši, Ljubuški, Maglaj, Nevesinje, Posushje, Prijedor, Sanski Most dhe Velika Kladuša.

E rëndësishmja, **pikat fokusuese të diasporës** u prezantuan edhe në këto qeveri lokale dhe të pajisura me njohuri për të bashkëvepruar në mënyrë adekuate dhe për të drejtuar bashkëpunimin me diasporën. Një grup i vlefshëm **shërbimesh dhe informacionesh administrative për diasporën** u pilotua, gjithashtu, duke kontribuar në qasjen me qendër diasporën për ofrimin e shërbimeve lokale.

Akoma më shumë, ndërhyrjet **pilote lokale që synonin angazhimin e diasporës në zhvillimin lokal** kontribuan në krijimin dhe mbajtjen e 70 vendeve të punës dhe përmirësimin e rrjedhës së të ardhurave nëpërmjet bujqësisë për 477 familje, përmes përafërsisht 1.3 milionë BAM të të ardhurave vjetore shtesë në total.

Vlerësimi përfundimtar i projektit arriti në përfundimin se:

“... puna në nivel lokal ka kontribuar në zhvillimin lokal përmes krijimit ose ruajtjes së vendeve të punës dhe përmes sigurimit të të ardhurave të qëndrueshme për një grup të gjerë përfituesish. Të ardhurat e reja të prodhuara nga Projekti, nëpërmjet efekteve të tij shumëzues (d.m.th., përmes një rritjeje të konsumit lokal), kanë kapacitetin për të krijuar më shumë veprimtari ekonomike vendore.

Një tjetër ndikim i rëndësishëm i Projektit është rritja e kërkesës nga popullatat lokale për ndërhyrje të ngjashme nga qeveritë përkatëse vendore dhe interesimi drejt ndërveprimit me diasporën”.

Megjithatë, vlerësimi përfundimtar, gjithashtu, theksoi se:

“... mungesa e fokusit specifik të Projektit, që fusha socio-ekonomike duhet të vihet në shënjestër dhe cilat burime të diasporës duhet të mobilizohen, është një disavantazh, pasi nuk lejon “përputhjen” e përshtatshme midis nevojave të vendit, mundësive zhvillimore të ofruara nga diaspora dhe aktiviteteve të Projektit. Duke marrë parasysh natyrën “pilot” dhe “eksplorues” të Projektit, mund të pranohet një nivel i tillë me dykuptimësi në fillim të Projektit. Megjithatë, projektet e ardhshme duhet të kenë një fokus më të mprehtë”.

Për më tepër, planifikimi strategjik lokal i diasporës në 10 qeveritë lokale nxiti interesin e kantoneve në FBH dhe deri në fund të Projektit **shtatë kantone, gjithashtu, integruan konceptin e migracionit dhe të zhvillimit në strategjitë e tyre kantonale të zhvillimit.**

Është me rëndësi që shtrirja vertikale në të gjitha nivelet qeveritare të politikave dhe prioritetëve në fushën e angazhimit të diasporës është udhëhequr nga zvogëlimi i prioritetëve të identifikuar në kuadër të Strategjisë për Migracionin dhe Azilin e BH-së në nivel lokal dhe kantonale.

Në nivelin e politikave, udhëzimet për integrimin e konceptit të migracionit për zhvillim në politikën e hartimit dhe dorëzimit janë përgatitur falë përpjekjeve të një grupi punues ndërinstitutional që përfshin institucione të nivelit shtetëror. Ndërsa ato u përdorën në zhvillimin e dokumentit të politikës së diasporës, udhëzimet duhet të promovohen dhe të përqafohen më tej nga institucionet në të gjitha nivelet e qeverisë, për të lehtësuar diasporën, duke paraqitur politikat dhe masat publike.

Përveç kësaj, vlerësimi final i Projektit rekomandoi që MHRR-ja, si institucioni udhëheqës në fushën e angazhimit të diasporës në BH duhet të *“... bindë palët e tjera të brendshme dhe të jashtme që:*

i. angazhimi i diasporës nuk është thjesht rreth thithjes së remitancave dhe kursimeve të diasporës duke iu apeluar ndjenjave të tyre, por kryesisht ka të bëjë me investime të shëndosha;

ii. se ekziston një potencial i madh në rrjetet migrante (p.sh., lidhjet tregtare, pozicionin migrues brenda kompanive, ose në strukturat e qeverisë pritëse ose, brenda strukturave akademike/trajnuese etj.) që do të kapitalizohen;

iii. ka njohuri të vlefshme të akumuluar nga diaspora (p.sh. aftësitë sipërmarrëse, aftësitë e lidhura me punën, aftësitë organizative, aftësitë profesionale, aftësitë shkencore, potencialet kërkimore dhe novatore etj.) që mund të përdoren për zhvillimin e BH-së”.

2.2 Mësimet e nxjerra

Një mori *mësimesh të nxjerra* dhe eksperiencia u grumbulluan gjatë fazës së pilotimit të projektit, i cili, së bashku me disa mësimet të vlefshme të nxjerra nga praktika globale në këtë fushë, siguroi bazë të shëndoshë për formulimin e ndërhyrjes më të rëndësishme dhe efekteve pasuese:

- Strategjitë zhvillimore lokale dhe strukturat koordinuese të diasporës nxisin iniciativa lokale efektive që angazhojnë diasporën;

- Kapacitetet institucionale për t'u angazhuar me diasporën në të gjitha nivelet e qeverisë në vend janë të pamjaftueshme;

- Diskutimet e politikave që lidhen me diasporën në Shqipëri mund të politizohen shumë.

Angazhimi i diasporës është një rrugë me dy drejtime

Shkalla në të cilën diaspora mund të jetë aktor efektiv për zhvillim varet nga gatishmëria, mundësia dhe kapaciteti i saj. Disa anëtarë të diasporës mund t'i “kthejnë” atdheut mbrapa pa kërkuar asgjë në këmbim. Megjithatë, përvojat globale vijnë për të treguar se politikat e diasporës funksionojnë më mirë kur angazhimi është një rrugë me dy drejtime, në të cilën të gjitha palët shohin përfitime të qarta për të punuar së bashku. Ndërtimi i besimit është, pra, i nevojshëm për një marrëdhënie më të fortë Shqipëri–

diasporë.

Duhet të njohim diasporën

Për të bërë të mundur qasjen me diasporën, qeveria në të gjitha nivelet duhet të dijë komunitetet e diasporës anekënd botës. Kjo përfshin grumbullimin sistematik dhe gjithëpërfshirës të të dhënave dhe hartën e diasporës; hartimi i inventarëve të aftësive dhe të përvojës së diasporës dhe angazhimit të një numri të gjerë të anëtarëve të diasporës në dëgjesa për të kuptuar se çfarë diaspora ka për të ofruar, çfarë është e gatshme të ofrojë dhe çfarë pret nga ana e qeverisë në këmbim.

Diaspora ka potencial të fuqishëm për të kontribuar në zhvillimin ekonomik lokal

Diaspora mund të kontribuojë në krijimin e vendeve të punës dhe mjeteve të jetesës në nivel lokal. Përvojat e mëparshme në terren, gjithashtu, zbuluan potencialet e pashfrytëzuara në lidhje me lidhjen e kapitalit ekonomik dhe njohurive të diasporës me zhvillimin e biznesit dhe mundësitë ekonomike. Për të pasur sukses në përpjekje të tilla nevojitet një shtrirje dhe lehtësim më i fortë, informim dhe shpërndarje e synuar, si nga nivelet lokale dhe ato qendrore të qeverisë, ashtu edhe nga organizatat e biznesit të diasporës dhe organizatat e tjera mbështetëse të zhvillimit ekonomik në Shqipëri.

Nevoja për ndihmë zhvillimore afatgjatë për ndryshimet transformuese

Përvojat nga ndërhyrjet e mëparshme të qeverisë së Zvicrës dhe të UNDP-së në Shqipëri dhe të IOM-it, UNDP-së në Shqipëri, treguan se ndërhyrjet në ndryshim të sistemit dhe mendësisë kanë nevojë për më shumë se një dekadë për t'u përthithur me sukses, kur zbatohen në kontekstin financiar dhe paqëndrueshmërisë politike. Prandaj, në mënyrë që të krijojë interes të mjaftueshëm, të krijojë një nivel minimal të njohurive dhe strukturave në të gjithë sistemin e qeverisjes, të hartojë dhe të ofrojë politikat dhe strategjitë që paraqesin diasporën dhe të kultivojë ndërveprim produktiv dhe besim të ndërsjellë ndërmjet diasporës, qeverive dhe bizneseve që pastaj të përkthehen në zhvillim rezultatet, ndërhyrja ka nevojë për një afat kohor afatgjatë, i cili shkon përtej jetëgjatësisë së një projekti normal.

Lidhja e pamjaftueshme me rrjetet relevante globale të dijës dhe të përvojës

Praktikat, njohuritë dhe rrjetet ekzistuese globale nuk janë shfrytëzuar në mënyrë të mjaftueshme. Prandaj, ky projekt bashkëpunimi parashikon shkëmbime dhe transferime më intensive të praktikave dhe qasjeve të suksesshme të grumbulluara në kuadër të "Iniciativës së përbashkët për migrim dhe zhvillim": www.migration4development.org, e cila është një nismë globale e partneritetit të Kombeve të Bashkuara, Komisionit Evropian, Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim dhe Organizatës Ndërkombëtare për Migrim (IOM).

Projekti do të mbështetet, gjithashtu, në përvojat dhe praktikatat më të mira të projektit global për integrimin e migracionit në planifikimin e zhvillimit të implementuar nga UNDP-ja dhe IOM-ja dhe të financuara nga Kooperacioni Zviceran, veçanërisht në procesin e hartimit të politikës së diasporës dhe zhvillimit të kapaciteteve institucionale për angazhimin e diasporës.

Me të gjitha arritjet dhe mësimet e nxjerra, ekziston një moment pozitiv për të përfituar më tej praktikatat e suksesshme dhe vizionin bazë të politikave dhe të vazhdojmë të punojmë për përmirësimin e kornizave strategjike dhe praktike që mundësojnë kontribut efektiv të diasporës në zhvillimin e vendit.

STRATEGJIA

3. OBJEKTIVAT

3.1 Ndikimi i hipotezës

Impakti i hipotezës së projektit përkufizohet si vijon: Strategjia e diasporës, e përforcuar nga kapacitetet e përmirësuara institucionale, strukturat ndërlidhëse të diasporës, mekanizmat e koordinimit dhe shërbimet e përshtatura nëpër nivelet qeveritare, sigurojnë mjedis të favorshëm për angazhimin e diasporës në zhvillimin e vendit të tyre. Bazuar në hartëzimin gjithëpërfshirës të diasporës, intensifikimi i komunikimit dypalësh, shtrirja proaktive nga autoritetet, dialogu i strukturuar ndërmjet diasporës dhe Shqipërisë dhe kontributi i diasporës i njohur nga qeveria, rezultojnë në ndërtimin e besimit, lidhjes më të fortë të diasporës me atdheun dhe njëri-tjetrin.

Fuqizimi i shkëmbimeve dhe transferimi i njohurive ndërmjet diasporës, dhe institucioneve dhe bizneseve në Shqipëri maksimizojnë mbështetjen e diasporës për zhvillimin e qëndrueshëm dhe japin një kontribut të çmuar në adresimin e nevojave urgjente të zhvillimit ekonomik të vendit, duke nxitur investimet dhe krijimin e vendeve të punës.

Politikat dhe reformat përgatiten dhe miratohen mjaft shpejt në Shqipëri, por zbatimi dhe ndryshimet e mendësisë, ndodhin ngadalë.

Prandaj, ndryshimet e impaktit të parashikuara në këtë dokument për këtë hipotezë të impaktit të projektit janë parashikimet afatgjata të efekteve të dëshiruara, që rezultojnë nga puna sistematike dhe e shtyrë nga politikatat me institucionet, diaspora dhe organizatat e tyre, sektori privat, qeveritë lokale dhe mediat.

Për të siguruar **mjedis të favorshëm për angazhimin e diasporës në zhvillimin e Shqipërisë**, vendi duhet të zhvillojë strategjinë e angazhimit të diasporës, e cila tregon qartë vullnetin e autoriteteve për të bashkëvepruar me diasporën dhe paraqet një vizion se si do të arrihet kjo përmes masave, mjeteve dhe burimeve të ndryshme. Pasja e strategjisë së angazhimit të diasporës është një faktor shtytës i rëndësishëm për veprimet pasuese. Megjithatë, nëse institucionet në nivel qeveritar nuk kanë njohuri, shkathtësi dhe burime bazë për ta përkthyer strategjinë në programet dhe masat e tyre përkatëse, infrastrukturën institucionale që siguron “koordinim me kohë të plotë me diasporën”, si dhe koordinim ndërinstitutional, strategjia do të mbetet vetëm në letër.

Përpjekjet për të njohur më mirë diasporën do të kontribuojnë në ndërtimin e besimit dhe angazhimin e vërtetë të diasporës në zhvillimin e vendit të tyre. Këto përpjekje duhet të përforcohen nga shërbimet adekuatë të përshtatura nga diaspora, të cilat mundësojnë qasje më të lehtë nga përdoruesit e diasporës. Të gjitha këto veprime do të mundësojnë një përjasje gjithëpërfshirëse të qeverisë ndaj angazhimit të diasporës, duke vendosur strategjinë më të gjerë, kapacitetet dhe shërbimet institucionale, të cilat krijojnë mjedis të favorshëm për angazhimin e strukturuar të diasporës në zhvillimin e atdheut të tyre. Në këtë proces, Projekti do të marrë parasysh të gjithë faktorët relevantë dhe do të zbatojë masa për të zbutur rreziqet politike.

Lidhja më e fortë e diasporës me Shqipërinë, në planin afatgjatë, do të sigurohet vetëm nëpërmjet një orientimi të synuar dhe të hapur nga autoritetet, të shoqëruara me komunikim të rregullt dypalësh dhe angazhim të diasporës në proceset vendimmarrëse dhe strategjike, të cilat mund të funksionojnë vetëm nëse qeveria ka dije se kush është në dispozicion për të kontribuar me ato lloj njohurish dhe ekspertize. Diasporës t’i ofrohet mundësia e kontributit intelektual për zhvillimin e atdheut, kjo do të rriste ndjenjën e përkatësisë në Shqipëri, ndërsa në të njëjtën kohë do të ndërtonte besimin mes diasporës në nivel global dhe institucioneve brenda vendit.

Në këtë proces, qeveritë duhet të mësojnë se si të njohin dhe të lavdërojnë kontributin e diasporës, si dhe të miratojnë mënyra të komunikimit që ndërtojnë marrëdhënie të forta dhe të dalin nga paradigma “diaspora si para-dërguese”. Për të qenë në gjendje të sigurojnë angazhim më të strukturuar dhe efektiv të diasporës në debatet strategjike të brendshme ose në vendimmarrje, autoritetet duhet të lehtësojnë forcimin e organizatave të diasporës brenda vendeve pritëse.

Kjo do të sjellë jo vetëm fuqizimin dhe zgjerimin e rrjeteve ekzistuese, por, gjithashtu, inkurajon konsolidimin dhe lidhjen e nëngrupeve dhe komuniteteve të ndryshme të diasporës në vendet e destinacionit. Për këtë qëllim, mund të shfrytëzohen teknologjitë bashkëkohore të informacionit dhe të komunikimit, si dhe rrjetin formal ekzistues të përfaqësive konsullore dhe diplomatike të Shqipërisë në mbarë botën.

Mobilizimi dhe maksimizimi i mbështetjes së diasporës për zhvillimin e Shqipërisë është një vizion afatgjatë i cili kërkon përpjekje serioze dhe të bashkërenduara nga institucionet vendëse, bizneset në Shqipëri dhe diasporë. Ky ndikim i dëshiruar është shumë i ndërlidhur me politikën më të gjera dhe mjedisin institucional, si dhe me marrëdhëniet e besueshme midis Shqipërisë dhe diasporës. Ndërsa diaspora sot është ende në mëdyshje për të investuar apo për të zgjeruar biznesin në atdhe, një potencial i tillë ekziston dhe mund të përdoret duke lehtësuar ndërveprimin e intensifikuar dhe të bazuar në interes midis bizneseve në vendet pritëse dhe në Shqipëri. Në këtë proces, organizatat e biznesit të diasporës luajnë një rol jetësor, si dhe shtrirja e objektivave nga qeverisja lokale ose ajo e nivelit qendror. Transferimi i njohurive është një pjesë tjetër integrale e ndërveprimit të tillë, duke pasur parasysh dijet e mëdha intelektuale dhe teknologjike që mbart diaspora. Transferimi i njohurive të përqendruara mund të kontribuojë jashtëzakonisht në adresimin e nevojës zhvillimore të Shqipërisë, rritjes ekonomike dhe punësimit.

3.2 Hierarkia e objektivave

Qëllimi i përgjithshëm i projektit është të nxisë zhvillimin social-ekonomik e kulturor brenda dhe jashtë Republikës së Shqipërisë, nëpërmjet promovimit, inkurajimit dhe nxitjes së prirejeve filantropike dhe investimeve të diasporës, me qëllim përmirësimin e jetesës dhe rritjen e angazhimit.

Megjithëse ndërhyrja që propozojmë mund të jetë aktualisht e dyta në vend (pas projektit që është duke u implementuar nga IOM Shqipëri) për të mbështetur punën në fushën e përfshirjes së diasporës në fushat politike dhe ekonomike, nuk duhet të perceptohet si zëvendësim i përpjekjeve të qeverive përkatëse ose të marrë përgjegjësinë e plotë për arritjen e efektivitetit dhe angazhimin produktiv të diasporës në zhvillimin e atdheut të tyre. Prandaj, ndërhyrja është plotësuese dhe katalitike ndaj përpjekjeve të ndërmarra nga MSHD-ja, institucionet e tjera dhe aktorët e sektorit privat në Shqipëri, si dhe organizata të tjera donatore.

3.3 Aktivitetet

Aktivitetet kryesore të projektit:

- Rritja e ndërgjegjësimit;
- Krijimi i rrjetit të profesionistëve në diasporë;
- Krijimi i rrjetit të grave në diasporë;
- Si të fillosh një biznes në Shqipëri;
- Digjitalizmi i veprave shqiptare (model pilot)
- Rritja e kapaciteteve për ngritje fondesh me qëllim vijueshmërinë e projektit.

Aktiviteti 1. Rritja e ndërgjegjësimit

“Rritja e ndërgjegjësimit” është aktiviteti i parë i projektit. Kërkon mbi të gjitha të krijojë një valë njohurie dhe informimi mbi objektivat e projektit dhe mënyrat e realizimit të tyre.

Aktiviteti 2. Krijimi i rrjetit të profesionistëve në diasporë

“Krijimi i rrjetit të profesionistëve në diasporë” është aktiviteti i dytë i projektit. Me gjithë kapitalin social që Shqipëria ka në diasporë nuk ekziston një rrjet profesionistësh i konsoliduar. Rrjetet janë objekt i disa organizatave në diasporë, por mbeten iniciativa të limituara dhe personale. Objektivi i këtij aktiviteti nuk është thjesht krijimi i rrjetit, është përdorimi i këtij rrjeti në projekte e mëpasshme të Fondit ku kthimi i trurit ka për të qenë në fokus të objektivave.

Aktiviteti 3. Krijimi i rrjetit të grave në diasporë

“Krijimi i rrjetit të grave në diasporë” është aktiviteti i tretë i projektit. Synon të krijojë një rrjet të qenësishëm të grave, të cilat si në çdo kohë e vend janë forca e shoqërisë. Krijimi i rrjetit, përveç mundësive të identifikimit të profesioneve të grave të diasporës, do të shërbejë në krijimin e frymës së re për një rilidhje me Shqipërinë. Stimulimi i këtij rrjeti është një hallkë shumë e rëndësishme në çdo investim, angazhim dhe kthim që diaspora bën për Shqipërinë.

Aktiviteti 4. Si të fillosh një biznes në Shqipëri

“Si të fillosh një biznes në Shqipëri” është aktiviteti i 4-të i projektit. Jemi gjithmonë në fazën e projektit pilot. Disa institucione në Shqipëri tentojnë të japin informacion lidhur me fushat prioritare të zhvillimit në Shqipëri, me mundësitë e mira për të krijuar një biznes etj. Gjithsesi, nuk ekziston ende një platformë e mirëpajisur me të gjitha informacionin që ofron qeveria, duke përfshirë edhe bonuset, grantet që ministritë e ndryshme ofrojnë. Gjithashtu, platforma do të ofrojë edhe shërbime të tjera për anëtarët e diasporës që kanë lidhje me veprat e bamirësisë, mundësitë për të investuar në vendin e origjinës etj.

Aktiviteti 5. Digjitalizmi i veprave shqiptare (model pilot).

Ky aktivitet, i cili prek drejtpërdrejtë gjuhën dhe traditën shqiptare, vjen me një qëllim shumë ambicioz që kërkon të gjallërojë kujtesën e anëtarëve të diasporës nëpërmjet letërsisë. Digjitalizimi është i nevojshëm pasi shumë nga veprat shqiptare janë prodhuara në letër dhe të vështira për transport, si për kosto, si për mungesë pikash shitjesh. Objekti i këtij aktiviteti është realizimi digjital i 100 veprave të zgjedhura të letërsisë shqipe, në bashkëpunim me personat që mbajnë të drejtën e autorit.

Aktiviteti 6. Rritja e kapaciteteve për ngritje fondesh

Rritja e kapaciteteve për ngritje fondesh ka për qëllim vijueshmërinë e projektit

Një nga aktivitetet e projektit që ka lidhje me vazhdimësinë e tij është pikërisht ky. Në mënyrë të tillë që projekti të mos kufizohet në 3-vjeçarën e kërkuar por të ketë një vazhdim, del e domosdoshme për stafin e tij të trajnohet dhe të orientohet drejt fushës së projekteve, ideimit dhe ngritjes së fondeve.

4. ARRITJET DHE PËRFITIMET

Ky projekt synon të realizojë:

Rezultati 1. FSHZHD-ja në bashkëpunim me institucionet qeveritare të niveleve të ndryshme do të përdorin dhe do të zhvillojnë më tej instrumentet e duhura për të lidhur, për të shkëmbyer dhe për të angazhuar në mënyrë aktive anëtarët dhe organizatat e diasporës.

Rezultati 2. Përfaqësuesit e diasporës do të bashkëpunojnë përmes shkëmbimit të njohurive dhe aftësive të tyre për nxitjen e investimeve të përbashkëta me sektorin privat në Shqipëri, duke kontribuar në krijimin e vendeve të reja të punës.

Pritshmëritë për rezultatin 1:

- Përshtatje me Strategjinë Kombëtare të Diasporës, me qëllim të ofrimit të një platforme më gjithëpërfshirëse mes palëve.

- FSHZHD-ja do të vërë në funksion politikën për Diasporën. Këto politika do të diskutohen nga një grup pune, i cili do të jetë i hapur për përfaqësuesit e të gjitha institucioneve përkatëse qeveritare në nivel qendror, rajonal dhe lokal.

- Në këtë proces, roli dhe kapaciteti i FSHZHD-së do të forcohet, duke u shndërruar në një koordinator në fushën e angazhimit ndërmjet diasporës dhe aktorëve vendës.

- Sipas strategjisë angazhimi i diasporës do të përkthehet në sukses nëpërmjet veprimeve konkrete, të cilat

nën koordinimin e udhëhequr nga Ministria e Shtetit për Diasporën dhe të zbatuara nga Fondi Shqiptar i Zhvillimit, do të sjellin rritje të kapacitetit institucional, duke krijuar koordinatorët për diasporën, të cilët do të angazhohen për funksionimin sa më të mirë të këtyre shkëmbimeve.

- Krijimi i fushatave ndërgjegjëse dhe trajnimet e rregullta mbi mënyrat dhe mjetet të cilat do të përdoren për të angazhuar diasporën në zhvillimin e vendit, duke qenë të vetdijshëm për potencialin e diasporës në zhvillimin e Shqipërisë.

- Aktivitetet e planifikuara për të arritur këto rezultate do të kontribuojnë për të hedhur themelet në politikat kyçe, në koordinimin dhe kuadrin institucional, të cilat janë të nevojshme për të zgjeruar më tej ndërhyrjet në këtë fushë.

- Veprimet sipas këtij rezultati do të kërkojnë të drejtën, konsolidimin dhe fuqizimin e organizatave të diasporës, duke siguruar angazhimin e tyre produktiv në debatet strategjike publike dhe krijimin e tyre si organe përfaqësuese në vendet e tyre të destinacionit, si dhe për qeverinë në Shqipëri, duke njohur sugjerimet dhe nevojat. Në këtë mënyrë, kontributet e këtyre organeve përfaqësuese, por edhe të shoqatave të tjera të diasporës, për herë të parë, do të njihen zyrtarisht nga autoritetet publike (duke përfshirë politikën e diasporës).

- Do të krijohet një komunikim i dyanshëm dhe një ndërveprimin mes diasporës dhe institucioneve të brendshme. Fondi i Zhvillimit Shqiptar për Diasporën me mbështetjen e institucioneve të tjera qeveritare dhe private, do të zhvillojë një hartë të plotë të diasporës dhe të angazhimit të saj. Bazuar në këtë informacion në lidhje me diasporën, Fondi i Zhvillimit Shqiptar për Diasporën, në bashkëpunim me autoritetet e tjera dhe palët e interesuara në Shqipëri dhe në vendet pritëse, do të lehtësojnë dhe do të orientojnë drejt zhvillimit, duke kontribuar drejtpërsëdrejti në forcimin e kapitalit njerëzor për të arritur objektivat e zhvillimit të vendit.

- Tërheqjen e burimeve sociale dhe kulturore të diasporës.

- Një faktor shumë i rëndësishëm për të arritur rezultatin 1 lidhet me angazhimin e institucioneve përkatëse për të punuar në mënyrë produktive, për të krijuar një mjedis më të mirë për përfshirjen e diasporës.

- Projekti i propozuar do të mbështesë dhe forcojë Fondin Shqiptar të Zhvillimit për Diasporën dhe rolin e tij për angazhimin e diasporës. Fondi Shqiptar i Zhvillimit për Diasporën do të marrë rolin e koordinatorit kryesor, duke investuar në ngritjen e kapaciteteve të stafit të vet me qëllim vazhdimësinë e projektit.

Pritshmëritë për rezultatin 2:

- Të maksimizohet kontributi i diasporës në zhvillimin ekonomik të Shqipërisë nëpërmjet njohurive nga biznesi në biznes, si dhe ndërveprimi dhe shkëmbimi i interesave mes bizneseve nga diaspora dhe Shqipëria, të cilat përkthehen në vende të reja pune dhe investime.

- Të shfrytëzohen më së miri mundësitë për një angazhim efektiv dhe shkëmbim në mes të institucioneve qeveritare, biznesit dhe institucioneve akademike që lidhen me përfitimet e Diasporës, të cilat do të shpërndahen në të gjithë vendin.

- Përmes laboratorit të njohurive dhe praktikave të stimulohen, të lehtësohen dhe të mbështeten rezultatet konkrete të zhvillimit ekonomik, duke angazhuar një gamë të gjerë të institucioneve dhe organizatave vendëse, rrjetet e biznesit nga diaspora dhe Shqipëria, bizneset teknologjike dhe *start-ups*.

- Të krijohet një lidhje më e fortë njerëzore midis diasporës dhe komuniteteve në Shqipëri.

REZULTATI 1. FSHZHD-ja në bashkëpunim me institucionet qeveritare të niveleve të ndryshme do të përdorin dhe do të zhvillojnë më tej instrumentet e duhura për të lidhur, për të shkëmbyer dhe për të angazhuar në mënyrë aktive anëtarët dhe organizatat e diasporës.

Produkti 1.1 Strategjia Kombëtare e Diasporës dhe plani i veprimit janë përshtatur për zbatim sipas një strategjie gjithëpërfshirëse.

Produkti 1.2 Roli i udhëheqjes dhe i koordinimit të FSHZHD-së për angazhimin e diasporës mbështetet nga kapacitetet e forcuara të ministrive dhe të bashkëpunëtorëve të përfshira në hartimin dhe zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Diasporës, në mbledhjen dhe përdorimin sistematik të të dhënave të emigracionit.

Produkti 1.3 Diaspora do të ketë organe përfaqësuese, duke bashkëvepruar me përfaqësitë diplomatike shqiptare dhe autoritetet në vendet pritëse dhe duke u angazhuar në dialog në Shqipëri.

Produkti 1.4 Burimet sociale, dijetare dhe financiare do të mobilizohen nëpërmjet platformës dhe mekanizmit të transferimit të njohurive që lidh diasporën me Shqipërinë.

REZULTATI 2. Përfaqësuesit e diasporës do të bashkëpunojnë përmes shkëmbimit të njohurive dhe aftësive të tyre për nxitjen e investimeve të përbashkëta me sektorin privat në Shqipëri, duke kontribuar në krijimin e vendeve të reja të punës.

Produkti 2.1 Bizneset nga diaspora dhe Shqipëria do të angazhohen në transferimin e njohurive dhe zhvillimin drejt kërkesave të tregut.

Produkti 2.2 Investimet e diasporës dhe angazhimi ekonomik do të sjellë rritje duke kontribuar në krijimin

e vendeve të punës.

5. Strategjia e zbatimit

5.1 Konceptet dhe përkufizimet kryesore të projektit

Migracioni dhe zhvillimi

Migrimi dhe zhvillimi janë procese fortësisht të ndërvarura me njëra-tjetrën. Migrimi ndërkombëtar, në kontekstin e zhvillimit, lidhet si me njerëzit që kanë zgjedhur të lëvizin me vullnetin e tyre, ashtu edhe me emigrantët e detyruar të cilët mund të kontribuojnë në vendin e tyre të rivendosjes, si dhe mundësisht në vendin e tyre të origjinës.

Zhvillimi, ndërkohë, është një proces dinamik që nënkupton rritjen, përparimin, fuqizimin dhe zhvillimin, me qëllim rritjen e kapaciteteve njerëzore, zgjerimin e fushave të zgjedhjeve njerëzore dhe krijimin e një mjedisi të sigurt ku qytetarët mund të jetojnë me dinjitet dhe barazi.

Në procesin e zhvillimit është e rëndësishme që produktiviteti, kreativiteti dhe zgjedhjet e njerëzve të zgjerohen dhe të krijohen mundësi të reja. Kështu, lidhja midis migracionit dhe zhvillimit, njihet gjithnjë e më shumë si një fushë kyçe për zhvillimin. Kjo njohje rezulton në përcaktimin e politikave dhe veprimeve për të rritur ndikimet pozitive të migracionit në zhvillimin e territorit të origjinës dhe destinacionit, minimizimin e efekteve të saj negative dhe për ta bërë migrimin një përvojë më dinjitoze.

Në kontekstin e këtij projekti, diskursi i migracionit dhe i zhvillimit fokusohet kryesisht në angazhimin e emigracionit ose të diasporës, domethënë në potencialin që diaspora ka kur bëhet fjalë për zhvillimin e Shqipërisë.

Diaspora

Ndërkohë që është i lidhur ngushtë me diskursin e migracionit dhe zhvillimit, nocioni i diasporës nuk është përcaktuar në mënyrë universalisht të pajtueshme. Përkufizimi i diasporës i propozuar nga IOM-ja është:

“Emigrantët dhe pasardhësit e tyre, të cilët jetojnë jashtë vendit të lindjes ose prejardhjes së tyre, qoftë në baza të përkohshme ose të përhershme, por që ende mbajnë lidhje afektive dhe materiale me vendet e tyre të origjinës”.

Ky përkufizim i shërben mirë qëllimit të projektit të propozuar, pasi njeh lidhjet e diasporës me territorin e saj të origjinës. Njohja e një lidhjeje me territorin e origjinës (edhe pse vetëm simbolike) konsiderohet si elementi më i rëndësishëm i diasporës në këtë projekt, pavarësisht nga numri i gjeneratave që kur migrimi ka filluar.

Megjithëse mund të duket se termi “diaspora” nënkupton një unitet midis anëtarëve të saj, është me rëndësi të theksohet se projekti pranon se sidomos diaspora nga Shqipëria ose me origjinë shqiptare shpesh organizohet në grupe të ndryshme, organizata ose rrjeta të ndryshme.

5.2 Qasja metodologjike

A. Projekti pranon se një nga prioritetet kryesore të qeverisë shqiptare është rritja ekonomike, krijimi i vendeve të punës dhe kushtet më të mira të jetesës për qytetarët. Kështu, Projekti synon të përfitojë nga burimet e diasporës.

B. Për të vendosur një politikë bazë dhe një kuadër administrativ që mundëson një ndërveprim më sistematik dhe dinamik mes diasporës dhe institucioneve në të gjitha nivelet dhe sektorët e qeverisë, Projekti do të inkurajojë një qasje politike dhe etnike të paanshme. Qeveria dhe aktorët socioekonomikë do të angazhohen, në mënyrë që të sigurojnë bashkëveprimin e gjithë vendit me anëtarët e diasporës anembanë botës, në krahasim me dialogun e fragmentuar ose me bazë etnike. Duke pranuar se ka kufizime politike për fuqinë e Projektit për të arritur plotësisht këtë qasje, do të bëhen përpjekje për angazhimin e homologëve qeveritarë më të motivuar dhe entuziastë që i përmbahen këtij parimi gjithëpërfshirës.

C. Projekti do të vendosë diasporën në qendër të përpjekjeve të saj, duke lejuar jo vetëm për një shtrirje më të përqendruar, por edhe për vendosjen e marrëdhënieve reciproke të besuara mes diasporës dhe Shqipërisë. Projekti do të inkurajojë kështu njohjen, angazhimin dhe adresimin e nevojave të diasporës në fushat e saj të punës, duke synuar gradualisht ndryshimin e nocionit mbizotërues të diasporës, si “dërgues të parave” midis palëve të interesuara në vend.

D. Përpjekjet që lidhen me forcimin e politikës më të gjerë publike, kornizën institucionale dhe të shërbimeve që lidhen me angazhimin e diasporës do të përforcohet nga zhvillimi i kapaciteteve, mbështetja teknike dhe lehtësimi. Qasja e projektit do të mbështetet nga lehtësimi i pronësisë së fortë nga të gjithë aktorët e angazhuar.

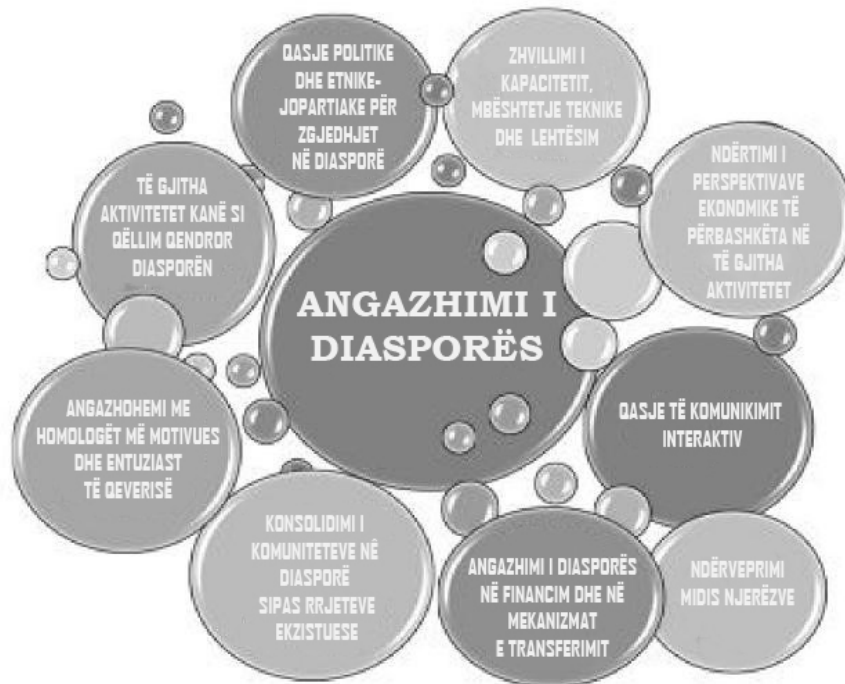
E. E rëndësishme është se Projekti do të shërbejë për të mbështetur konsolidimin e komuniteteve të diasporës brenda dhe midis rrjeteve ekzistuese, si dhe për të inkurajuar ndërveprimin mes njerëzve, pavarësisht prej origjinës etnike të diasporës dhe bashkësisë atdhetare.

F. Qasja e përshtatur dhe interaktive e komunikimit do të shërbejë si një motor i fuqishëm motivues për suksesin e përgjithshëm të Projektit, duke bërë të mundur promovimin e gjerë dhe njohjen e kontributit të diasporës në zhvillimin e atdheut të tyre, të ilustruar nga rezultate konkrete zhvillimore, në bashkëpunim të

ngushtë me mediat.

G. Në përgjithësi, qëllimi i Projektit është të krijojë mjedis të përshtatshëm për ndryshimin e qëndrimeve, duke u dhënë mbështetje më të madhe udhëheqësve të këtyre ndryshimeve, duke reduktuar kështu pasojat e tyre politike. Koncepti i projektit mbështet qasjen sistematike dhe të vetëmenaxhues për funksionimin efektiv, efikas dhe të qëndrueshëm të skemave të ngritura nga Projekti dhe ka potencial të mirë të replikimit për fusha të tjera të politikave.

H. Përveç kësaj, Projekti do të kërkojë të krijojë mekanizma pilotë të angazhimit të diasporës (të tillë si, për shembull, rrjeti i profesionistëve, rrjeti i grave në diasporë, transferimi i njohurive, digjitalizimi i veprave letrare, rritja e kapaciteteve etj.) në pronësi të mëtejshme dhe të kryer nga institucionet përkatëse ose organizatat mbështetëse në Shqipëri ose në vendet pritëse.

5.4 Përfituesit e synuar dhe përfitimet e pritura

Tabela më poshtë jep një tregues të numrit të përfituesve që do të përfshihen direkt në projekt në nivele të ndryshme.

Përfituesit e drejtpërdrejtë të projektit	
Numri i stafit qeveritar	35
Numri i stafit të punësuar në projekt	10
Diaspora	
Nr. i organizatave/rrjetet e diasporës që përfitojnë nga ndihma e projektit	40
Numri i anëtarëve të diasporës të kontaktuar përmes konsultimeve, si dhe informacioni publik dhe shërbimet administrative (duke përfshirë platformën e web-it)	100,000
Numri i përfaqësuesve të diasporës që përfitojnë nga Projekti	1,000,000
Numri i grave të përfshira në rrjet	100,000
Numri i profesionistëve të angazhuar në rrjet	250,000

6.1 Kohëzgjatja e projektit

Projekti është parashikuar të zgjasë 36 muaj.

6.2 Menaxhimi i projektit

Menaxhimi i projektit do të bëhet nga staf i përzgjedhur nga ministri i Shtetit për Diasporën. Projekti do të implementohet nga Fondi i Zhvillimit Shqiptar për Diasporën. Projekti është menduar të fillojë në Tetor 2018, duke ngritur bazat e institucionit më të ri të Diasporës.

6.3 Struktura organizative e projektit

Struktura e ekipit të projektit

1. Menaxher projekti
2. Koordinator projekti

3. Ekspert prokurimesh
4. Jurist ndërkombëtar
5. Menaxher finance
6. Specialist diasporë
7. Ndihmëslogjistik
8. IT
9. Disajner
10. Shofer

7. RAPORTIMI DHE BURIMET

7.1 Raportimi

Raporti narrativ dhe financiar i projektit do të bëhet në bazë vjetore.

Ky raportim do të jetë i disponueshëm pranë zyrave të FSHZHD-së për konsultim nga donatori dhe çdo institucion i interesuar për mbarëvajtjen e projektit.

Buxheti i projektit

Buxheti i përgjithshëm i Projektit arrin në **100.590.600** lekë me kontributin financiar të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë. Detajimi i tij është në *file Excel* bashkëlidhur projektpropozimit.

FONDI SHQIPTAR PER ZHVILLIMIN E DIASPORES

Burimet e financimit te projektit	Buxheti i shtetit
-----------------------------------	-------------------

Buxheti per projektin "Diaspora per Zhvillim"

Kosto	TOTAL Kosto projekti
1. Burime njerezore	
1.1 Pagat (pagat bruto duke përfshirë pagesat e sigurimeve shoqërore dhe shpenzimet e tjera të ngjashme)	
Total Paga bruto	30,535,191
1.2 Kontribute te punedhenesit per sigurime shoqerore dhe shendetesore	
Total kontribute punedhenesi	4,684,657
Total burime njerezore (kosto punesimi)	35,219,848
2. Udhetime	
Total udhetime	10,376,000
3. Pajisjet dhe furnizimet	
Total pajisje dhe furnizime	0
4. Aktivitete te projektit	
Total kosto e aktiviteve te projektit	44,837,617
5. Shpenzime te tjera	
Total kosto e shpenzimeve te tjera	6,283,820

6. Kostot direkte te projektit	96,721,775
7. Kostot indirekte (maksimumi 4% te totalit te kostove direkte te pranueshme te projektit)	3,868,871
8. Kosto totale e projektit	100,590,600